

**Znanstveni skup „Šimun Kožičić Benja i njegovo doba“
Zagreb-Zadar-Ugljan, 21-23. travnja 1988.**

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti - Razred za filološke znanosti, Filozofski fakultet Zadar i Hrvatsko filološko društvo Zadar inicirali su ovaj znanstveni skup u povodu 450. obljetnice smrti Šimuna Kožičića Benje. Predsjednica Organizacijskog odbora bila je Anica Nazor, akademik, direktorica Staroslavenskog zavoda „Svetozar Ritig“ u Zagrebu, a članovi sveučilišni profesori Josip Bratulić, Nikica Kolumbić i Franjo Švelec.

Skup se održao s dvije godine zakašnjenja s obzirom na navedenu obljetnicu. Kožičić se naime rodio oko 1460. u Zadru, gdje je 1536. i umro. Pokopan je u crkvi sv. Jeronima na otoku Ugljanu. Kao modruški biskup istaknuo se latinskim govorima na Lateranskom koncilu (1513) i kasnije (1516) pred papom Leonom X, kada je, uz ostalo, upozoravao na tursku opasnost za kršćanski Zapad i posebno za Hrvatsku. Osobite zasluge za razvoj hrvatske kulture i jezika stekao je osnovavši vlastitu glagoljsku tiskaru na Rijeci, gdje je u dvije godine otisnuo najmanje šest knjiga: 1530. *Oficii rimski* i *Psaltir ili Bukvar*, 1531. *Misal hruacki*, *Knjižice krsta*, *Knjižice od žitija rimskih arhiereov i cesarov* i *Od bitija redovničkoga knjižice*.

Prvi dan skupa, 21. travnja, u Palači JAZU u Zagrebu, otvorio je pozdravnim slovom akademik, potpredsjednik JAZU Andre MOHOROVIČIĆ. Naglasio je da i taj znanstveni skup pripada seriji memorizacija značajnih zbivanja u povijesti hrvatskog naroda, kada je riječ zabilježena, uklesana i osobito tiskana predstavljala trenutak kulturnog uzdizanja i dokument o svijesti naroda. Nabrojivši niz takvih dokumenata značajnih za naš narod, podsjetio je da JAZU, uz ostale organizatore skupa, neprestano nastoji da se ti dokumenti i te vrijednosti očuvaju i prenesu iz generacije u generaciju; da te vrijednosti ostanu utemeljene u jednom višem pojmu života; humanizam je naime temelj razvoja, punoća duhovnog života, znanosti, kulture, svih onih komponenata koje označavaju razvoj i tehnološke civilizacije. Tom razvoju pridonio je i biskup Šimun Kožičić Benja, jer humanizam je jedan i nedjeljiv.

Drugi, uvodni govor izrekao je akademik Milan MOGUŠ, tajnik Razreda za filološke znanosti JAZU. Naveo je najprije motive zbog kojih se organizira skup, zatim istaknuo

da malo zakašnjenje ne znači i manjak poštovanja prema Kožičiću. Naprotiv, u kratkom pregledu njegova života, naglasio je važnost njegova djela, osobito glagoljske tiskare: tako zamašan i skup posao mogao je obaviti samo onaj koji vjeruje u snagu pisane riječi. Prikazao je potom pojedina djela i na koncu dao kratak pregled interesa koji su dosad pokazani prema Kožičiću.

Slijedila su zatim izlaganja, ograničena na relativno kratko vrijeme, zbog čega će potpun uvid u njihov sadržaj biti moguć jedino nakon objavljivanja. Stjepan ANTOLJAK govorio je na temu **Šimun Kožičić Benja i njegovo doba**. Iako se dobiva dojam da je to jedna okvirna tema, govornik se zadržao na samom Kožičiću. Upozorio je najprije da je njemu dosad posvećivana pažnja više općenito nego detaljno. Zato obećava više točnijih podataka, temeljenih osobito na neobjavljenim izvorima. Tomislav RAUKAR prikazao je **Zadar u doba Kožičića**, njegove staleže, političke prilike i odnose osobito prema Veneciji i Turcima. Miroslav KURELAC obradio je historiografsku temu **Povijest i suvremenost u djelima Šimuna Kožičića Benje**, oslanjajući se osobito na djelo životopisa rimskih papa i careva. Branimir GLAVIČIĆ u radu **Stilske i jezične odlike latinskih govora Šimuna Kožičića Benje** prikazao je sadržaj, strukturu, stilske i jezične osobine koje susrećemo u njegovim latinskim govorima. Josip VONČINA u svom predavanju **Šimun Kožičić Benja i Zoranićevo „Tumačenje blaženoga Hijeronima“** povukao je paralele između Kožičića glagoljaša i nešto mlađeg pjesnika Zoranića, upozorivši i na njihov prinos rječniku hrvatskog jezika. Valentin PUTANEC u zanimljivom radu **Kožičićevi glagoljaški kalendari**, uspoređujući blagdane i druge elemente kalendara, dolazi do raznih zaključaka važnih za ocjenu Kožičićeva odnosa prema Veneciji i drugim značajnijim političkim subjektima; predložio je zatim da bi bilo dobro izdati **Kalendaria Croatica glagolitica - latina - cirilliana**, budući da kalendari predstavljaju i sigurne povijesne izvore. Tomislav MRKONJIĆ govorio je o **Pitanju predložaka za Kožičićeva „Žitija rimskih` arhiereov` i cesarov`“**. U djelu venecijanskog humanista Egnacija Giovannia Battiste Cipellia, **De Caesaribus libri III**, prepoznao je, dosad nepoznat, predložak iz kojeg je Kožičić preveo svoje djelo o životima rimskih papa i careva. Ivan BAKMAZ, kao posljednji, govorio je o **Redukciji ligaturnog inventara**.

Na tom dijelu skupa od uglednijih predstavnika Crkve prisustvovali su zagrebački nadbiskup kardinal Franjo Kuharić i kanonik zagrebačkog Prvostolnog kaptola i ravnatelj inozemne pastve Vladimir Stanković.

Drugi dio skupa nastavio se 22. travnja u Zadru, u Svečanoj dvorani Filozofskog fakulteta. Umjesto odsutnog dekana Filozofskog fakulteta u Zadru prof. dr. Janka Beloševića, prisutne je pozdravio dr. Nikola Ivanišin. Milan Moguš je i ovom prilikom izrekao uvodnu riječ i pozrav, nakon čega su slijedila izlaganja. Mile BOGOVIĆ je predstavio **Crkvene prilike u Rijeci u Kožičićevo doba**, Nikica KOLUMBIĆ ocrtao je **Šimuna Kožičića između glagoljaške tradicije i humanističkih nastojanja**. Anica NAZOR govorila je o **Kožičićevoj glagoljskoj tiskari u Rijeci** sustavno prikazavši sve dosad poznate podatke o njoj i o pojedinim djelima koja su u njoj tiskana. Predložila je zatim da se osnuje jedna Kožičiću posvećena Spomen-soba u Zadru ili u Rijeci, ili pak na oba mjesta. Franjo ŠVELEC bio je drugi predavač koji se bavio odnosom Zoranića

i Kožičića, a Anton BENVIN obradio je temu Zrcalo svestnoe u Oficiju rimskom Šimuna Kožičića. Poslijepodnevni dio skupa nastavljen je izlaganjem Ive PETRICIOLIA na temu Tragom Šimuna Kožičića Benje u rodnom kraju. Vesna JAKIĆ-CESTARIĆ govorila je o Precima Šimuna Kožičića a Jelena KOLUMBIĆ o Obitelji Benja kroz stoljeća. Time su bile iscrpljene teme koje su se neposredno ticale Kožičića, jer Josip BRATULIĆ, zbog spriječenosti, nije pročitao svoje predavanje Književnojezične osobine Kožičićevih hrvatskih djela. Slijedilo je još predavanje Petra RUNJE Aktivnost Jurja Divnića, ninskog biskupa - Kožičićeva suvremenika, temeljeno ponajviše na neobjavljenim podacima. Posljednje izlaganje imao je Darko DEKOVIĆ, Juraj Manzin - nastavljajući Kožičićeve zamisli o liturgijskom jeziku.

Trećeg dana, 23. travnja, organizatori, prisutni predavači i studenti Filozofskog fakulteta u Zadru koji su pomogli pripremati taj skup posjetili su Kožičićev grob u crkvi sv. Jeronima na otoku Ugljanu, a Milan Moguš, u ime JAZU, i Franjo Švelec, u ime Filozofskog fakulteta u Zadru, položili su lovor-vijenac pred nadgrobnu ploču koja se danas nalazi u klastru samostana. Prigodne govore izrekli su F. Švelec i M. Bogović. Posebne zahvalne govore razmijenili su domaćini, predsjednik mjesne zajednice i poglavarica samostana sestara kćeri milosrda, i M. Moguš u ime sudionika znanstvenog skupa.

Čitavo vrijeme održavanja skupa izlaganja je pratio novinar „Slobodne Dalmacije“ Stjepan Bašić i sva tri dana izvještavao u svom listu. Objavljena su i dva kratka izvještaja u zagrebačkom „Vjesniku“ (21. IV. od J. Pavičića i 22. IV. od S. Pazini) te nekoliko izvještaja u katoličkom tisku.

Tomislav MRKONJIĆ